

Vastused Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) kirjale 27.04.2021 nr 1-2/21/5053 ettepanekutega ÜPP strateegiakava täiendamiseks.

Toetusõiguslik põllumajandusmaa ja põllumajandustegevus.

EKO ettepanek	MeM vastus
50 puu reegel	
<p>Käimasoleva ÜPP reformi mõte on anda liikmesriikidele enam iseseisvust toetusõigusliku maa ja tegevuste määratlemisel. Mõisted „põllumajanduslik tegevus” ja „rahastamiskõlblik hektar” jäävad eelnõu kohaselt liikmesriigi määratleda, lähtudes määrusega antud raamidest. <u>Eesti ei tohi mingil juhul jätta inertsist kehtima õigustamatut ja kahjulikku 50 puu reeglit.</u> Nagu on kirjas ÜPP strateegiakavade määruse eelnõu sissejuhatus punktis (5) „Põllumaa“ raammääratlus peaks olema kehtestatud viisil, mis võimaldaks liikmesriikidel hõlmata erinevaid tootmisviise, sealhulgas süsteeme, nagu agrometsandus, ning pöösaste ja puudega põllumaad...”.</p>	<p>Toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemisel on küll antud liikmesriikidele (LR) teatud ulatuses paindlikkust, kuid seejuures on Komisjon juhtinud tähelepanu, et tuleks vältida seniste sisse töötatud praktikate lammutamist ja peaks piirduma väiksemate elementide arvestamisega põllumajandusmaa hulka. Mis puudutab 50 puu reeglistikku ja üldisi põhimõtteid toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemisel, oleme endiselt otsimas uueks perioodiks tasakaalus lahendusi.</p>
Karjatavad ja niidetavad maad	
<p>EKO peab vältimatult vajalikuks, et <u>kõik tegelikult karjatavad ja/või niidetavad (koos niidetud heina koristusega) maad oleksid otsetoetuste jaoks täies ulatuses toetusõiguslikud.</u> Eriti tähtsaks tuleb pidada otsetoetuste maksmist hooldatavatele poollooduslikele kooslustele (pärandkooslustele, sh. pärandniitudele) kogu pinna ulatuses, mida tegelikult karjatatakse või niidetakse. Senise olukorra näol, kus “puudega maad” ja maastikuelemendid toetusõigusliku pinna seest välja lõigatakse, on tegemist kõrge loodusväärtusega põllumajanduse otsese diskrimineerimisega. Vajadust arvata poollooduslikud kooslused toetatava maa hulka rõhutati ka Euroopa Komisjoni soovitustes Eestile.</p>	<p>Pärandniitude otsetoetusõiguslikkuse puhul otsime samuti lahendust. Peame seejuures lähtuma kontrolli- ja muudest reeglitest. Oleme pöördunud Euroopa Komisjoni poole täiendavate selgituste saamiseks. Uue perioodi PLK hooldamise toetuse sekkumisleht ja eelarve on koostatud eeldusel, et kõik PLK-d on otsetoetuse õiguslikud.</p>
Maastikuelemendid	
<p>Samuti tuleb pidada <u>täies ulatuses toetusõiguslikuks põllumajandusmaal asuvaid maastikuelemente ja ajutiselt kasutusest väljas olevaid põlluosi.</u> Sealhulgas ei tohiks toetusalusest põllupinnast välja lõigata laike taliviljapõldudel, kus vilid on ebasoodsate tingimuste tõttu hävinenud. Sellised laigud on elurikkusele kasulikud ja vähim, mida riiklikult teha, on jätta nende ülekülvamine põllumajandustootja isiklikuks majandusotsuseks, mitte sundida teda seda tegema toetuste vähendamise ähvardusel. Elurikkaid põllumajandusmaastiku elemente soovitab Eestil toetada ka Euroopa Komisjon.</p>	<p>Eesti on nõuetele vastavuse süsteemis määranud säilitatavateks päris palju maastikuelemente, kõik need arvestatakse täies ulatuses toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka ja soovime seda teha ka edaspidi. Seda lähenemist toetab ka ÜPP Strateegiakavas sätestatud „toetusõigusliku hektari “ määratlus, mis võimaldab LR-l arvata selliste alade hulka nii HPK kui ka ökokavade alusel määratletud elemendid. Peame maastikuelementide rajamist ja säilitamist väga oluliseks, selle toetamiseks on välja töötatud ökokavade raames nt ökoalade ja ökosüsteemiteenuste sekkumised, eesmärgiga neid ka tulevikus rajada ning säilitada. Ökoalade sekkumise puhul on võimalik ökoalaks määratleda sööti jäetud maa, mis on samuti ajutisest</p>

	<p>kasutusest kõrvale jäetud ehk millel tootmist konkreetsel aastal ei toimu.</p> <p>Samuti on Euroopa Komisjon näinud ette tingimuslikkuse süsteemis nii seniste nõuetele vastavuse kui ka rohestamise toetuse sarnaste elementide sidumist ja nendega jätkamist HPK 9 tingimuse alusel.</p> <p>Tootmisest lahti seotud toetuste osas ei ole kunagi olnud oluline, mis kultuuriga antud põld on külvatud, ent MEM on teadlik Teie poolt tõstatatud probleemist ülekülvi tegemiseks. Kui laik jääb alla 0,01 ha, PRIA ülekülvi tegemist ei nõua.</p>
<p>Märjad põllumajandusmaad ja märgalaviiljelus</p>	
<p><u>Toetusõiguslikuks tuleb lugeda ka märjad põllumajandusmaad, sealhulgas märgalaviiljeluse all olevad maad, kui need on valdavalt tegelikult põllumajanduslikus kasutuses.</u> Põllumajandustegevuseks tuleb siin lugeda selliste maade karjatamist, nendelt söödavarumist või tehniliste kultuuride (sh. energiakultuuride) kasvatamist ja varumist. Seejuures tuleb vajadusel märgalaviiljelusele omaste kultuuride nagu pilliroog, hundinui või energiavõsa lubada ka talvist ja/või mitmeaastase intervalliga koristamist.</p>	<p>Vt eespool toodud toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemise vastuseid. Täpsemad toetusõiguslikkuse tingimused saavad paika pärast Euroopa Liidu õigusaktide kokkuleppeid.</p>
<p>Päikese ja tuuleelektrijaamad</p>	
<p>Samamoodi ei ole üldjuhul põhjust jätta toetusaluse maa seest välja alad, kuhu on rajatud päikese- või tuuleelektrijaamad, kui seal jätkub põllumajanduslik tegevus, näiteks karjatamine. Erandiks on olukord, kus sellised rajatised satuvad vastuollu loodus- või maastikukaitse või mullakaitse eesmärkidega.</p>	<p>Päikese- ja tuuleelektrijaamade toetusõiguslikkuse küsimuste lahendamiseks me hetkel tegeleme. Kuna tegemist on inimtekkeliste ehitistega ning Euroopa Komisjoni poolt on kehtestatud reeglid põllumassiivide registri pidamisele, sh maksimaalse toetusõigusliku põllumajandusmaa pindala määratlemiseks toetuste maksimise, millega suuresti jätkatakse ka uuel programmiperioodil, tuleb kõiki aspekte silmas pidada ning reeglite kohaldamist järgida. Samuti tuleb mõelda selliste alade puhul, milline on selle peamine eesmärk - kas tegemist on põllumajandustootmiseks kasutatavate aladega või mitte. Antud küsimuses oleme samuti pöördunud Komisjoni poole selgituste saamiseks.</p>
<p>Rohupurustamine</p>	
<p>Seevastu tuleks <u>toetatavate tegevuste hulgast arvata välja iga-aastane rohupurustamine</u>, mille näol on tegemist mitte mingit avalikku hüve pakkuva ressursikulutamisega, mis liiati konkureerib maa pärast tootliku põllumajandusega. Erandeid võiks teha aladel, mille säilitamine avatuna tuleneb selgest kohaspetsiifilisest eesmärgist ja mille produktiivseks kasutuseks täna võimalus puudub, kuigi nendelgi juhtudel tuleb tõsiselt kaaluda, kas purustamine igal aastal on õigustatud. Üheks võimaluseks on tegeliku/aktiivse põllumajandustootja määratlemine viisil, et üksnes rohupurustamise eest toetuste taotlejad oleksid välistatud.</p>	<p>Maaeluminister analüüsib pidevalt hooldatava põllumajandusmaa osakaalu muutusi. 2020. aastal oli see pindalatoetuse taotlejate hulgas 4075 isikut, kogu ÜPT pinnaga 36 034 ha ehk 29% taotlejatest ja 3,7% ÜPT pinnast. Antud näitajad on iga aastaga vähenenud, moodustades väga väikese osa kogu ÜPT põllumajandusmaast.</p> <p>Hekseldamist kui sellist, ei pea me õigeks lausaliselt ära keelata, kuna tegemist on ka põllumajandustootjate rohumaadel vajaliku hooldusviisiga. Kuna toetuse saamise tingimused, vastavalt EL määrustele, peavad olema kõigile ühesugused, ei saa siinkohal eristada erinevat tüüpi põllumajandustootjaid või hooldajaid. Sellegipoolest otsime parimaid lahendusi, et panna samal maal iga-aastast hekseldamist vahelduma rohusööda kogumisega.</p> <p>Peame ka märkima, et ÜPP strateegiakava sekkumiste ettevalmistamisel lepiti kokku ÜPT-d asendava</p>

	<p>põhissetulekutoetuse eesmärk „Pakkuda keskkonda hoidvat avalikku teenust hooldatud põllumajandusmaastiku näol, kus on võimalik toota toitu ning andes põllumajandustootjatele stabiilset sissetulekut, millega maandada (osaliselt) võimalikke ettevõtlusriske.“ Ka põllumajandusmaa hooldajad pakuvad avalikku hüve nii avatud maastike näol kui toidu tootmiseks sobivate maade hooldamisel, sest nimetatud maad on koheselt võimalik toidu tootmiseks kasutusele võtta.</p> <p>Rohupurustamist aitab vähendada ka see, kui igal aastal hooldustegevusi ei nõuta, vastav muudatus hooldusnõuetes on uueks perioodiks kaalumisel.</p>
--	---

Tingimuslikkus

<p>HPK 1 - põllumajandusmaa ja püsirohuma suhtarvu säilitamine</p>	
<p>Mulla süsinikuvaru ja elurikkuse säilitamise eesmärki täidavad vaid need rohumaad, mida pole pikemat aega küntud: kui rohumaad on küll külvikorras/viljavahetusest väljas, kuid seda uuendatakse künni teel, nagu on senise käsitlemise raames võimalik, ei täida ta süsiniku säilitamise ega ka elurikkuse kaitse eesmärki. Seega tuleb meil <u>püsirohumaad määratleda viisil, mis kündmise välistab.</u></p>	<p>Nõustume, et nii elurikkuse kui kliima seisukohast on suurem väärtus pikaajalistel rohumaadel. Püsirohuma suhtarvu säilitamise reeglid on maakasutuse muutusi piiravad, kuid pikaajaliste rohumaade säilimist ja nende osakaalu suurenemist on uuel eelarveperioodil kavas soodustada mitmete uute keskkonnatoetuste kaudu.</p>
<p>HPK 2 - märg- ja turbaalade kaitse</p>	
<p>Esiteks tuleb tagada, <u>et kõik põllumajanduslikus kasutuses ja/või põllumajandusmaastikusse kuuluvad märgalad oleksid toetusõiguslikud</u> (vt. eelmine alapeatükk “Toetusõiguslik põllumajandusmaa ja põllumajandustegevus”): ei ole mõtet rääkida märg- ja turbaalade kaitsest, kui kõik sellised alad PRIA poolt toetusõiguslikust pinnast välja joonistatakse niipea kui need veidigi märjemana hoitakse. Teiseks <u>tuleb tagada vähemalt see, et antud HPK puhul tuleb märg- ja turbaalad kaitsta igasuguse täiendava kuivenduse eest.</u> Kolmandaks tuleb see <u>HPK võtta rakendamiseks kohe</u>, mitte venitada selle meetme rakendamisega kuni EL tasemel kokku lepitava tagumise tähtsuse kuumiseni. Lisaks tuleb tõsiselt kaaluda, kas see HPK peaks hõlmama ka märgalade taastamist ja turbaaladel veetaseme tõstmist (andmaks võrdsed võimalused kuivendussüsteemide rekonstrueerimise kõrval). <u>Kui see leitakse olevat põllumajandustootjaile liiga koormav, tuleb kindlasti tagada, et meetmed märgalade taastamiseks ja rajamiseks ning veetaseme tõstmiseks (sh märgalaviljeluseks) oleksid olemas kas ökokavade või keskkonnameetmete all.</u></p>	<p>Oleme nõus, et toetusõiguslikkuse reeglid ei tohiks mõjuda keskkonnale kahjulikult. Samas leiame, et keskkonnanõuetest jaoks on ka teisi võimalusi peale põllumajanduspoliitika ja leida tuleks mõistlikud ja tasakaalustatud lahendused. Samuti tuleb leida tasakaal kohustuslike baasnõuete ja toetuste nõuete vahel, seepärast kavandame turvasmuldade kaitseks rakendada mullakaitsetoetust. Lisaks tuleb leida muid lahendusi, näiteks kasutada kliimamuutuste leevendamiseks ette nähtud vahendeid.</p> <p>Nõustume, et turvasmaadel ei tohiks rekonstrueerimise käigus kuivendussüsteemi rekonstrueerimine on lubatav siis, kui süsteemi reguleeriv võrk kavandatakse ainult rohumaana kasutamist võimaldava kuivendussüsteemiga või kui kuivendussüsteem rekonstrueeritakse seadedrenaažiks. Välistada ei saa turba alale uue eesvoolu rajamist, kui see on vajalik teiselt kinnisajalt liigvee ära juhtimiseks tingimusel, et teise kinnisasja koosseisu kuuluvat maatulundusmaad ei ole ilma eesvooluta võimalik sihipäraselt kasutada või kui selle ehitamine teise kohta põhjustab ülemääraseid kulutusi. Kuivendussüsteemi puhul peab arvestama kogu süsteemi maa-alaga ja selle tervikliku toimimisvõimega, sest süsteem ise ei pruugi ainult turvasmuldadel paikneda. Sel juhul ei tohi oma tegevusega tekitada kahju ega üleujutusi teistele süsteemide omanikele, seega peab jääma võimalus vee ära juhtimise tegevusteks, kui see ohustab teiste maaomanike maakasutust.</p>

	<p>Veetaseme tõstmise investeeringud on abikõlblikud EE1 sekkumise „Investeeringud põllumajandusega seotud taristu (maaparandussüsteemid ja teed) kaasajastamisse“ ja EE5 „Keskkonnakaitselised maaparandusrajatised“ kaudu.</p>
<p>KM1 ja KM2 – veepoliitika raamdirektiiv ja nitraadidirektiiv</p>	
<p>KM 1 ja KM 2 rakendavad vastavalt veepoliitika raamdirektiivi ja nitraadidirektiivi sätteid, mis käsitlevad kõnealuste direktiivide alusel kehtestatavaid meetmekavasid. Nitraadidirektiiv on ka täna nõuetele vastavuse osa, veepoliitika raamdirektiivi lisamine on uudne, kuid et mõlemad direktiivid on Eesti õigusesse üle võetud <u>veeseadusega, mille paljud sätted ja rakendusaktid puudutavad põllumajandust, sõltub muutuse tegelik ulatus sellest, kuidas need rakendatakse strateegiakavas</u>. Täna on Eestis nõuetele vastavuse osaks veeseaduse § 118 “Veekogu kalda või ranna veekaitsevöönd”, § 119 “Tegevuse piiramine veekaitsevööndis”, § 158 “Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded ning taimekaitsevahendi kasutamise nõuded” (kummalisel kombel on välja jäänud selle paragrahvi lõige (1), mis keelab väetamise lennukitelt), § 159 “Sõnniku kasutamise nõuded” lõiked 1-4, § 160 “Väetamine kaldega alal”, § 161 “Väetisega antava lämmastiku ja fosfori piirnormid” (ainult lämmastikku käsitlevad lõiked 1, 7 ja 11), § 164 “Sõnniku hoidmise nõuded”, § 165 “Sõnniku hoidmine aunas”, § 166 “Sõnniku kompostimine”, § 168 “Põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal” lõige 3, Vabariigi Valitsuse määrus „Nitraaditundliku ala määramine ja põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal” ja keskkonnaministri määrus „Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded põhja- ja pinnavee kaitseks ning põllumajandustootmisest pärineva saastatuse vältimiseks ja piiramiseks”.</p>	<p>Kohustuslike majandamisnõuete (KM) alla saab kehtestada vaid neid nõudeid, mis tulenevad EL direktiividest ja õigusaktide vastavatest artiklitest ning on siseriiklike õigusaktidega rakendatud, midagi rohkemat liikmesriik nõuda ei või. Tingimuslikkuse üks põhimõtteid on ka see, et põllumehi oleks nõuete, mis on alles eelduseks toetuste taotlemisel, täitmisel liikmesriigiti võrdselt koheldud. On tõsi, et Eesti veeseaduses on mitmeid teisigi põllumajandusega seotud nõudeid, kuid ei tohi unustada, et seaduste, sh veeseaduse täitmiseks on olemas ka riigisisene järelevalve ja see peaks tagama nõuete järgimise.</p>
<p><u>Strateegiakavas tuleb KM 1 ja KM 2 sisustamisel eelloetletule kindlasti lisada rida asjakohaseid sätteid, mis on seotud veepoliitika raamdirektiiviga, sealhulgas § 151 “Tegevuse piiramine veehaarde sanitaarkaitsealal”, § 158 “Väetise kasutamise ja hoidmise nõuded ning taimekaitsevahendi kasutamise nõuded” täies ulatuses, § 161 “Väetisega antava lämmastiku ja fosfori piirnormid” lisaks lämmastikule ka fosfori kohta käivad sätted, § 162 “Vedelsõnniku laotamise plaan ja väetamisplaan”, § 163</u></p>	<p>Kohustuslike majandamisnõuete (KM) alla saab kehtestada vaid neid nõudeid, mis tulenevad EL direktiividest ja õigusaktide vastavatest artiklitest ning on siseriiklike õigusaktidega rakendatud, midagi rohkemat liikmesriik nõuda ei või. KM 1 ja KM 2 uute nõuete sõnastamine toimub koostöös Keskkonnaministeeriumiga.</p>

<p>“Loomapidamise piirangud”, § 167 “Väetise ja silo ladustamise ning vedamise nõuded” ja § 187 “Veeloa kohustus”.</p>	
<p>HPK 4 - puhverribade rajamine veekogude äärde</p>	
<p><u>Veekogudele, kus veeseaduse § 118 nõuab veekaitsevööndit 20 või 10 meetrit, tuleb seda käsitleda puhverribana, kus § 119 loetletud tegevused on keelatud.</u> Kraavidel, kus § 118 nõuab meetri laiust veekaitsevööndit, <u>peaks puhverriba olema 3 meetrit, lisaks tuleks sätestada vähemalt ühe meetrise puhvri nõue kraavidele, millel puudub veeseaduse § 118 järgi veekaitsevöönd.</u> Puhverriba, mis asub põllumaa ja veekogu vahel, peab olema osa toetusõiguslikust pinnast (vt. eelmine alapeatükk “Toetusõiguslik põllumajandusmaa ja põllumajandustegevus”) ning ökokavad või keskkonnameetmed peavad võimaldama suuremat toetust ka laiematele puhveraladele veekogude ääres.</p>	<p>Tingimuslikkuse nõuded peaksid olema põllumeestele arusaadavad ja tegevused kontrollitavad. Seetõttu oleks veeseadusest erineva laiuse ja erinevate nõuetega veekaitsevööndid põllumehele, aga ka järelevalve jaoks keerulised rakendada. Samuti on Eesti topograafia andmekogus (ETAK) palju veekoguga sarnaseid veeobjekte, mille keskkonnakaitseline tähendus on väike ja millele ei ole seetõttu veeseadusega nõudeid kehtestatud, kuna sellega kaasneb ebaproportsionaalne halduskoormus ja liigne bürokraatia. Samuti võib paljudel juhtudel olla tegemist kuivendussüsteemide koosseisu kuuluvate kuivenduskraavidena, mis on tehisrajatised, mille kaudu juhitakse liigvesi eesvoolu. Need rajatised ei ole veeseaduse tähenduses veekogud. Tingituna väikesest valgalast on need enamuse aastast kuivad. Üldjuhul on põllumajandusmaal kraavkuivendus rajatud rohumaa kuivendamiseks, kus võrreldes põllumaaga on väetisainete ärakande risk veekogudesse väike. Kui kraavid kuuluvad maaparandussüsteemi koosseisu, siis saab vajadusel hajukoormuse leviku ohjamiseks rajada maaparanduslikke keskkonnakaitserajatisi. Need rajatised on abikõlblikud EE5 maaparanduslike keskkonnakaitserajatisete all. Eespool toodu põhjal leiame, et antud juhul on otstarbekam rakendada maaparanduslikke keskkonnakaitserajatisi ja teisi keskkonnapraktikaid, mille rakendamine on vähekoormavam nii PRIA-le kui ka taotlejale. Peame asjakohaseks ja lähtume veeseaduses veekogude määratlusest, samuti veekogudele sätestatud veekaitsevööndite ulatusest.</p> <p>Veekaitsevöönd, mis vastab põllumajandusmaa nõuetele, on juba praegu olnud toetusõigusliku pinna osaks. Lisaks on kavas EE5 mulla- ja veekaitsetoetuse puhul rakendada uuest perioodist veekaitsetoetust ka pinnavee kaitseks just laiema puhverriba kaudu.</p>
<p>HPK 6 ja HPK 7 – mullakaitse</p>	
<p>HPK 6 käsitleb mulla degradeerumist vähendavaid maaharimisviise, HPK 7 eesmärgiks on katmata mulla vältimine tundlikul perioodil. Täna sees nõuetele vastavuses on antud valdkond sisustatud 30% talvise taimkatte nõudega üksnes Kagu-Eesti kõrgustike omavalitsustes. <u>Mõttekas on vähemalt seesama 30% nõue kehtestada kogu Eestis.</u> Meile teadaolevalt paljud tootjad on seda ka tegemas.</p>	<p>Ootame EL tasandil kokkulepitud sõnastust. Kui sõnastus jääb selliselt, et üle riigi peab nõuet rakendama, siis hakkab HPK 7 kehtima üle kogu Eesti. Nõude sisu tuleb siiski üle vaadata, et ei tekiks erinevaid arusaamu, näiteks millise maa kohta talvist taimkatet arvestatakse ja mida talviseks taimkatteks loetakse. Lisaks kavandame täiendavat talvist taimkatet toetada ka ökokavade kaudu.</p>
<p>HPK 8 - külvikord/viljavaheldus</p>	
<p>Külvikord või vähemalt mingisugunegi viljavaheldus on vajalik mullakaitse seisukohalt ja samas on see integreeritud taimekaitse loomulik osa.</p>	<p>Oleme nõus, et viljavaheldus on mullakaitse seisukohast oluline. Soovime viljavahelduse nõuet lisaks tingimuslikkusele rakendada ka keskkonnatoetuste kaudu.</p>
<p>KM 3 ja KM 4 – linnudirektiiv ja loodusdirektiiv</p>	

<p>KM 3 ja KM 4 on vastavalt linnudirektiivi ja loodusdirektiivi täitmiseks. Mõlemat direktiivi rakendab Eesti looduskaitseadusega. Käesoleval perioodil on Eesti kohaldanud nõuetele vastavuse osana nende direktiivide nõuete täitmiseks vaid neid looduskaitseaduse paragrahve, mis puudutavad kaitsealasid, hoiualasid ja püsielupaiku (§ 12, § 14, § 30, § 31, § 33). Samas on kahjuks välja jäänud § 32, mis jõustab loodusdirektiivi artiklit 6 hoiualadel. Lisaks on KM 3 osaks ka need linnudirektiivi sätted, mille eesmärk on tagada linnustiku üldine kaitse, sh. väljaspool kaitsealasid. Seetõttu tuleb uuel perioodil lisaks tänastele nõuetele kindlasti <u>KM 3 all sätestada ka looduskaitseaduse § 55 lõike (6 1) kohane keeld teadlikult häirida pesitsevaid linde või kahjustada nende pesi ja KM 4 all looduskaitseaduse § 32 lõike (2) kohane keeld elupaikade hävitamiseks või kahjustamiseks.</u></p>	<p>Kohustuslike majandamisnõuete (KM) alla saab kehtestada vaid neid nõudeid, mis tulenevad EL direktiividest ja õigusaktide vastavatest artiklitest ning on riigiseste õigusaktidega rakendatud, midagi rohkemat liikmesriik nõuda ei või.</p>
<p>HPK 9 – mittetootlikud alad ja maastikuelemendid</p>	
<p>HPK 9 käsitleb mittetootlike alade ja maastikuelementide säilitamist, keeldu raiuda/pügada puid ja hekke lindude pesitsusajal ning lisavõimalusena meetmeid invasiivsete võõrliikide tõrjeks. Mittetootlike alade ja maastikuelementide säilitamine peaksid põhimõtteliselt täitma sama eesmärgi. Nende eraldi käsitlemine paistab olevat „ajaloolise” taustaga, nimelt on praegusel perioodil „ökoalad” osa rohestamisest ja maastikuelemendid nõuetele vastavusest. <u>Teeme ettepaneku liita need kaks nõuet kokku</u>, sest keskkonna seisukohalt pole tähtis alade tootmisest kõrvale jätmine, vaid loobumine pestitsiididest, sünteetilistest mineraalväetistest ja ohtlikest häiringutest vähemalt osal põllumajandusmaast. Asjakohane oleks eelkõige olemasolevate maastikuelementide kaitse ning <u>kõigil neil põllumaadet ja intensiivselt kasutatavatel rohumaadel, kus maastikuelementide osakaal on alla 10% pinnast, nõuda liigendamist liigirikaste püsirohumaade või puude ja põõsastega</u>. Nendel „mittetootlikel” aladel peab olema <u>keelatud pestitsiidide kasutamine, väetamine ja maaharimine, kuid pole mingit põhjust keelata seal loomade karjatamist</u>. Täna „ökoaladena” arvesse minevad <u>kesad, püüdekultuurid ja liblikõielised peaksid aga pigem olema HPK 8 osa</u>. Keeld puid ja hekke pesitsusajal lõigata on kahtlemata asjakohane, olles tihedalt seotud ka KM 3 mõttega. Kindlasti tuleb kasutada ka võimalust</p>	<p>Uuel perioodil ongi HPK 9 nõude puhul sisuliselt kaks nõuet kokku pandud, mis koosneb varasemast rohestamise ökoalade sarnasest nõudest ning nõuetele vastavuse raames maastikuelementide säilitamise nõudest. Arvestades Komisjoni soovitusi Eestile ökokavade disainimiseks, oleme püüdnud HPK 9 baasnõudele tuginedes välja töötada ökokavade (art 28) raames ökoalade sekkumise. Juhite tähelepanu 10% lävendi tõstmisele, taimekaitsevahendite ja väetiste piiramisele, aga ka tootmispiirangutele, va karjatamine selliste alade puhul. Meie arvates toetab ökoalade ökokava oma nõuete poolest igati sellist lähenemist. Mitmeid kordi oleme arutanud ka karjatamise küsimust, kas lubada seda ökoaladel või mitte. Arutelude käigus oleme jõudnud otsusele, et nt ökoalade sekkumise puhul lubame tõenäoliselt karjatamist. Siiski, kuna ökoalade sekkumine põhineb suuresti HPK 9 baastingimusel ning hetkel ei ole antud nõue ka EL tasandil kokku lepitud, peame valmis olema võimalikeks muudatusteks. Mis puudutab püüdekultuuride ja N-kultuuride kaasamist, siis mittetootlike alade all näeksime järgnevaid maaharimispraktikaid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kesa (mustkesa, haljaskesa); 2) sööti jäetud maa (karjatamise keeld). <p>Mittetootlike alade alla arvestatakse ka lämmastikku siduvate kultuuridega alad (keeld kasutada taimekaitsevahendeid ja väetisi). Invasiivsete võõrliikide tõrjumise kohustust oleme varem arutanud ka nõuetele vastavuse analoogse nõude puhul. Arvestades, et tegemist on tingimuslikkuse nõudega, mille puhul kontrollides ja toetuste vähendamisel ei ole liikmesriikidel üleliia paindlikkust, peame väga hoolikalt kaaluma, kas karuputke tõrjeks on tingimuslikkus just parim lahendus.</p>

<p>rakendada tingimuslikkuse osana ka invasiivsete võõrliikide tõrje analoogiliselt tänasele, kuid mõnevõrra ambitsioonikamalt: <u>asjakohane oleks seada tootjale kohustus lisaks Keskkonnaameti teavitamisele rakendada viimasega koostöös ka meetmeid karuputke tõrjeks.</u></p>	
<p>HPK 10 – Natura 2000 aladel asuvate keskkonnatundlike määratletud püsirohumaade künni ja muutmise keeld</p>	
<p>Keskseks muutub keskkonnatundlike püsirohumaade määratlemise küsimus. <u>Kindlasti peab see määratlus hõlmama kõik poollooduslikud kooslused ja turvasmuldadel ning turvastunud muldadel asuvad püsirohumaad.</u> Vajalik on põhjalik arutelu, milliseid rohumaid veel peaks HPK 10 kaitsma. Samuti tuleb selgelt <u>sisustada mõiste “muutmine”, mis tundlikel püsirohumaadel peaks kindlasti sisaldama kuivendamist ja mineraalväetiste ning pestitsiidide kasutamist.</u> Viimasest keelust on mõeldav teha erandeid üksnes invasiivsete võõrliikide tõrjel</p>	<p>Konsulteerides KeM-iga kavandame HPK 10 aladeks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natura 2000 alade püsirohumaad • PLK alad Natura 2000 aladel • Loodusdirektiivi alad • Linnudirektiivi alad <p>KeM on lubanud alad kaardistada. Kui võtta sisse loodus- ja linnualad, siis neid alasid on rohkem kui praeguse perioodil keskkonnatundlike püsirohumaad (100% turvasmuldadega Natura 2000 alasid).</p> <p>Kuna HPK 10 EL poolne sisu arvatavasti muutub ja on eelkõige suunatud elurikkuse säilimisele, siis seetõttu turvasmuldadega rohumaad selle alt me tõenäoliselt kaitsta ei plaani, neile on suunatud HPK 2.</p> <p>Oleme olnud seisukohal, et kohustuslike piiravate meetmete asemel, mis võivad kaasa tuua vastupidise efekti, soovime me eesmärki saavutada vabatahtlike toetusmeetmete kaudu (nt võib keskkonnatundlike ja väärtuslike püsirohumaade ülesharimise keeld kaasa tuua nende massilise ülesharimise enne selle nõude kehtima hakkamist).</p>
<p>KM 12 ja 13 – pestitsiidid</p>	
<p>KM 12 ja 13 käsitlevad pestitsiidide teemat, vastavalt turule toomise määruse 1107/2009 ja säästva kasutuse direktiivi 2009/128 alusel. EKO juhib tähelepanu senisest tõhusama kontrolli vajadusele direktiivi 2009/128 artiklis 12 nimetatud kaitsealadel looduskaitseaduse või veeseaduse alusel kehtestatud piirangute täitmise üle. Samuti peame vajalikuks rõhutada, et kontroll pestitsiidide kasutuse üle peab lähtuma eelkõige tegelikest riskidest, mitte selle teostamise mugavusest ning tagama integreeritud taimekaitse nõuete järgimise.</p>	<p>Võtame teadmiseks.</p>
<p>KM 14, 15 ja 16 – loomakaitse</p>	
<p>KM 14, 15 ja 16 käsitlevad loomakaitset vastavalt direktiivide 2008/119, 2008/120 ja 98/58 sätetele. EKO poolt märgime, et tegemist on olulise temaatikaga, mis huvitab ka tarbijate järjest enam: avalik raha ei tohi toetada loomavaenulikke praktikaid. Teisalt on tähtis, et nõuded lähtuksid loomade tegelikest vajadustest, mitte kontrolli mugavusest või muudest bürokraatlikest kaalutlustest, ega tohi kujuneda väiksemate ja/või ekstensiivsemate tootjate de facto väljasuretamise vahendiks.</p>	<p>Võtame teadmiseks.</p>

Ökokavad ja keskkonnameetmed

<p>Kuigi ökokavad ja keskkonnameetmed põhinevad ÜPP strateegiakava määrase erinevatel artiklidel (vastavalt 28 ja 65) ning on rahastatud erinevatest ÜPP sammastest, käsitleme nendega seotud märkusi ja ettepanekuid alljärgnevalt koos, sest nende mõlema eesmärgid on seotud põllumajanduskeskkonnaga ning peamine praktiline erinevus on võetava kohustuse kestus. On täiesti selge, et <u>praegu pakutav tingimuslikkus üksi ei ole kaugelt piisav põllumajanduse keskkonnaväljakutsete lahendamiseks</u>, mistõttu on vältimatu piisavalt ulatuslik meetmete pakett, kust põllumajandustootjad saaksid valida vabatahtlikult neile sobivaid lahendusi keskkonnameetmete täitmiseks ja saada selle eest väärikat hüvitist, mis kindlustab tootmise jätkumise keskkonnahoidlikul moel.</p>	<p>Oleme püüdnud läbi ökokavade ja keskkonnameetmete rakendamise võimaldada üsna laialdast sekkumiste paketti. Kuna ökokavade ja keskkonnameetmete rakendamine on kohustuslik LR-le, kuid vabatahtlikud tootjatele, loodame, et selline valik on piisav ja arvestab kõikide tootjate soove ja võimalusi nendes osaleda ja enda jaoks kõige sobivamad sekkumised valida.</p>
Mahepõllumajandus	
<p>Kuivõrd mahepõllumajandusel on positiivne mõju nii elurikkusele, vee- ja mullakeskkonnale kui süsinikusidumisele, ei käsitle me seda enam iga probleemi juures eraldi. <u>Leiame, et Eesti peaks kasutama suhteliselt kõrget mahemaa osakaalu kui konkurentsieelist ja püüdma saavutada 25% osakaal võimalikult kiiresti ning jätkama ka selle saavutamise järel mahetootmise kasvu toetamist.</u> Oleme nõus lähenemisega, et mahetootmist toetatakse eelkõige ökokavana ja mahetootmisele üleminekut keskkonnameetmena, mis eeldab ka mitmeaastast kohustust. Kindlasti tuleb eelarves tagada piisav rahastus, mis annaks mahetootjatele kindluse tuleviku suhtes ja õiglase konkurentsipositsiooni ühisturul ning tagaks mahetootmise osakaalu jätkuva kasvu. Ühtlasi märgime, et mahetootmise piisav rahastamine tuleks tagada ka ülemineku-aastatel, kaasates sellesse ka COVID-19 taastevahendid, sest mahetootmise kasvu peatumine eelmisel aastal on äärmiselt murettekitav. Kahtlemata vajab mahetootmise areng terviklikku vaadet, sh. lisaks selle vahetule toetamisele ka teiste meetmete puhul mahetootmisele avaldatava mõju arvestamist.</p>	<p>Mahepõllumajandus on keskkonnasõbralik tava, mida tuleb edasi arendada. Eesti mahepõllumajanduse osakaal on juba täna 23%. Oleme 25% eesmärgiga arvestanud ÜPP strateegiakava mahepõllumajandustootjatele suunatud sekkumiste sihttasemetega määramisel. Leiame, et sellest ambitsioonikamat eesmärki ei ole EL tasandil võimalik saavutada (Euroopa keskmine on 9,4%). Ühe ökokavana on meil välja töötamisel mahepõllumajanduse ökokava, mis on hektaripõhine toetusmeede mahepõllumajandusega alustavatele ja jätkavatele tootjatele. Sekkumise sektoripõhine eesmärk on arendada mahepõllumajandust, suurendada mahepõllumajanduse konkurentsivõimet, säilitada ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust, säilitada ja parandada mullaviljakust ja veekvaliteeti ning parandada loomade heaolu. Toetusega hüvitatakse mahepõllumajandusliku tootmise nõuete täitmisega kaasnevad lisakulutused ja saamata jäänud tulu osaliselt.</p> <p>Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus on planeeritud sekkumisliigi „Keskkonna-, kliima- ja muud majandamiskohustused“ raames. Toetust makstakse ettevõttes peetavate mahepõllumajanduslike ja üleminekuajal olevate loomade keskmise arvu alusel. Toetusega hüvitatakse mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuete täitmisega kaasnevad lisakulutused ja saamata jäänud tulu osaliselt.</p> <p>Ülemineku-aastatel on planeeritud mahepõllumajanduse toetamiseks eelarve, mis võimaldab sektori laienemist. Võimalik on võtta uusi 1-aastaseid kohustusi ning suurendada olemasolevaid kohustusi. Lisaks said mahetootjad taotlema COVID-19 erakorralist toetust. Toetust said taotlema mahemunakanade kasvatajad ja maheteravilja kasvatajad, kes kasvatasid maheteravilja</p>

	vähemalt viiel hektaril üleminekuaja läbinud põllumajandusmaal (toetustaotlusi sai esitada 15.03.2021-22.03.2021).
--	--

Veekeskonna kaitse

<p>Taimetoitainete bilanss ja kasutustõhusus</p> <p>Ei ole võimalik täita lämmastiku (N) ja fosfori (P) ärakande vähendamise ega põhja- ja pinnavee kaitse eesmärke ilma põllumaalt tuleva surve vähendamiseta. Põllumajanduslik koormus moodustab 60% veekogudesse jõudvast lämmastikust. Aine jäävuse seaduse tõttu on pikemas ajaskaalas N ja P järjepidev ärakanne võimalik vaid juhul, kui nende toitainete bilanss on positiivne ehk ülejäägiga ning seega kõnealuse ülejäägi vähendamine ongi ärakande vähendamise eeldus. See tähendab ka seda, et meie põhjavee kaitseks ning sisevete ja merekeskkonna seisundi parandamiseks on bilansi parandamine hädavajalik.</p> <p>Taimetoitainete kasutustõhususe parandamise vajadus on ka PõKa-s tunnistamist leidnud (N kasutamise tõhususe mõõdiku sihttasemeks on seatud vähemalt 70%, algtase 57%). Strateegia "Talustaldrikule" näeb samuti ette väetise kasutuse ja taimetoitainete kadude vähendamist, vastavalt 20% ja 50%. Väetamise tõhususe suurendamist toetas ka Eesti oma seisukohtades strateegia kohta. Euroopa Komisjoni soovitusel Eestile seoses ÜPP strateegiakavaga tuleb samuti meelde vajadust tõhusama taimetoitainete kasutuse korraldamise järele. Kas disainida meede ühe- või mitmeaastasena ja kas bilansi vähendamise või taimetoitainete tõhususe tõstmise toetusena, on otsustamise koht, kuid praegune olukord, kus vastav meede strateegiakava materjalides lihtsalt puudub, ei ole vastuvõetav.</p> <p><u>Kõnealune meede on sedavõrd oluline, et väited selle raskest kontrollitavusest ei saa võtta rakendamata jätmise tõsiseltvõetava põhjendusena.</u> KSM ja mulla- ning veekaitse meetmetes on küll mainitud taimetoitainete säästva kasutuse abivahend FAST kasutamine, kuid see on täiesti ebapiisav nii seetõttu, et FAST veel üksi ei paranda olukorda, vaid on üksnes selle parandamise eelduseks kui ka sellepärast, et sidumine teiste meetmetega vähendab põhjendamatult tootjate ringi, kes sellist meedet võiksid kasutada. <u>EKO teeb taas kord ettepaneku töötada välja tulemuspõhine toetus, mida saab maksta taimetoitainete bilansi ja/või kasutustõhususe parandamise eest.</u></p>	<p>Nõustume, et taimetoitainete tasakaalu saavutamine on oluline küsimus. Kuna teatud toidained (nt lämmastiku vormid) on väga liikuvad, ei ole tulemuspõhist meedet võimalik välja töötada. Samas oleme juba praegu ja uuel perioodil veelgi enam pannud rõhku põllumeeste koolitusele, kus just seda küsimust eraldi põhjalikult käsitletakse.</p> <p>Lisaks on välja töötamisel mitmed IT-lahendused, mis aitavad samuti teadlikkust suurendada ja toitainete kasutust tõhustada.</p> <p>Leiame, et põllumajanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks tuleb kasutada erinevad tööriistu ning teadlikkuse suurendamine on üks olulisem pindala- ja loomapõhiste toetusmeetmete kõrval või asemel.</p>
--	---

<p>Talvine taimkate (sh. vahekultuurid)</p> <p>Märkimisväärse osa N ja P ärakandest on moodustavad talvised kaod taimestumata põllumaalt. Seetõttu on kindlasti vajalikud meetmed talvise taimkatte osakaalu suurendamiseks. Tänapäevase seisuga sisaldab KSM ettepanek 30% talvist taimkatet ja võimalust saada suuremat toetust 50% talvise taimkatte korral. <u>Peame vajalikuks tõsiselt kaaluda 30% talvise taimkatte nõude viimist tingimuslikkuse alla.</u> Kindlasti oleks vaja võimalust toetada ka kõrgema määraga talvise taimkatte suuremat osakaalu, näiteks 70% põllumaa hoidmist talvise taimkatte all. Talvine taimkate (sh vastavatest segudest vahekultuurid) peaks olema esitatud ka eraldi ökokavana, mida võiksid taotleda needki tootjad, kes ei võta KSM kohustust. Vahekultuuride puhul on vajalik, et nad jääksid põllule kuni kevadise maaharimiseni, nad on olulised varakevadise erosiooni vältimisel ning lindude kevadise toidulauana.</p>	<p>Saame nõustuda, et talvine taimkate on oluline talvise leostumise vältimiseks. Vastav tingimuslikkuse nõue (HPK 7) on veel kokku leppimata ning sellest on juttu eespool. Kui 30% talvise taimkatte nõue jääb KSM-i, siis hõlmab see valdavalt osa põllumaast. Lisaks soodustame KSM-i lisategevusena eraldi vahekultuuride kasvatamist. Kõrgema määraga talvise taimkatte osakaalu rakendamist me ei kavanda, kuna see võib takistada mitmete muude keskkonnanõuete rakendamist (näiteks viljavaheldus). Lisaks soodustame erinevate sekkumistega maa hoidmist rohukamaras, mis võimaldab samuti vältida erosiooni.</p>
<p>Rohumaa osakaalu tõstmine</p> <p>Mulla- ja veekaitsetoetuse sekkumislehes olev põhjavee kaitse toetuse peamiseks nõudeks on toetusala põllu hoidmine kohustusperioodi kestel rohukamaras. Tegemist on põhjavee kaitseks olulise meetmega, kuid see aitaks kaasa ka pinnavee kaitsele. Seetõttu tuleb pidada liigselt kitsendavaks tingimust, et toetusala põld peab asuma vähemalt 50% ulatuses kaitsmata põhjaveega alal või olulisel allika- ja karstialal või peab sellel asuma allikas või karstivorm. Antud toetus võiks olla kättesaadav ka põldudele, mis piirnevad veekogudega. Samuti on liigselt kitsendav mulla- ja veekaitsetoetuse üldnõue, mille kohaselt on see kättesaadav vaid KSM ja mahetootjaile. <u>Teeme ettepaneku selle meetme avamiseks ka teistele tootjatele.</u></p>	<p>Oleme selle meetme väljatöötamisel teinud tihedat koostööd KeM veeosakonnaga ja Tartu Ülikooliga ning võrreldes eelmise perioodiga plaanime rakendada meetet senise NTA asemel üleriigiliselt põhjavee seisukohalt prioriteetsetel aladel. Kuna eelarvehandid on piiratud, siis meetmete ja erinevate eesmärkide tasakaalu huvides peame mõistlikuks meetet rakendada eelkõige põhjavee kaitseks prioriteetsetel aladel.</p> <p>Leiame, et KSMi seadmine eeltingimuseks on mõistlik, sest mitmed teised veekaitseks olulised nõuded on toodud just selles meetmes. Samuti seab meetme laiendamisele piirid eelarve.</p>
<p>Veekaitsevööndid</p> <p>Mulla- ja veekaitsetoetuse sekkumislehe pinnaveekaitse-toetus kujutab endast sisuliselt 50 meetri laiust puhvrit ebarahuldavas (kesises, halvas või väga halvas) seisus veekogude ääres (seaduse järgi 20 m laiusele veekaitsevööndile lisatakse 30 m ja 10 m laiusele 40m). Tegemist on vajaliku, kuid kaugelt ebapiisava meetmega. Põllumajanduslik hajukanne levib veekeskkonnas allavoolu, seega on mõjuala märksa laiem kui vaid vahetult põlluäärse veekogule. Kogu Eesti asub Läänemere valgjalal ja jagab vastutust meie mere seisundi eest. <u>Seetõttu teeb EKO ettepaneku esiteks mitte piirata meetme rakendamist vaid ebarahuldavas seisus veekogudega ja teiseks võimaldada rakendada selle meetme raames 6 m laiust puhvervööndit ka väikestele kraavidele,</u></p>	<p>Vt vastust eelmisele küsimusele.</p>

<p>kus seaduse alusel määratud on veekaitsevöönd 1 m või puudub hoopis. Samuti on siingi liigselt kitsendav mulla- ja veekaitsetoetuse üldnõue, mille kohaselt on see kättesaadav vaid KSM ja mahetootjaile. <u>Teeme ettepaneku avada see kõigile põllumajandustootjatele.</u></p>	
<p>Seadedrenaaz</p>	
<p>Lühemas ajaskaalas kipub toitainete ärakanne sõltuma eelkõige vee äravoolust põllumaalt. Seetõttu peaks toetama seadedrenaazi võimaluste kasutamist. Kuivõrd suur osa taimetoitainete äraandest toimub soojadel talvedel, oleks üsna loomulik just talvel tõsta põldudel veetaset, eriti ilma taimikuta põldudel, sest siis ei sega see ei taimekasvu ega põllumajanduslikke töid ja samas annaks suurema tulemuse keskkonnale. <u>Teeme ettepaneku lisada strateegiakavasse meede seadedrenaazi abil veetaseme reguleeritud tõstmiseks.</u></p>	<p>ÜPP strateegikakavas on seadedrenaazi investeeringud abikõlblikud EE5 maaparanduslike keskkonnakaitserajalise sekkumise raames. Samuti on abikõlblikud põllumajandusmaal tegevused veerežiimi tõstmiseks, sh veerežiimi kahepoolne reguleerimine.</p>
<p>Ammoniaagi emissioonid</p>	
<p>Ammoniaagiheide on oluline põllumajanduskeskkonna probleem, mõjutades otseselt õhu ja kaudselt vee kvaliteeti. PõKa näeb ette, et põllumajanduse ammoniaagiheide peab vähenema. Seda nõuavad ka Eesti rahvusvahelised kohustused. Seetõttu <u>peab EKO vajalikuks ammoniaagiheidet vähendava(te) meetme(te) lülitamist strateegiakavasse.</u> Hetkel teadaolevalt selliseid meetmeid ei ole välja pakutud.</p>	<p>Sekkumisleht "Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud" näeb ette vee- ja õhukvaliteedi parandamisega ning muldade kaitsega seotud investeeringuid, mis toetavad ka ammoniaagi heitme vähendamist.</p>

Kliimamuutus

<p>Naerugaas</p>	
<p>Naerugaas (N₂O) on oluline põllumajandustootmisega seotud kasvuhoonegaas, mille vähendamine on põllumajanduse kliimamõju ohjamiseks vajalik. Praegu ei ole strateegiakavas selle KHG heite ohjeldamiseks ühtegi meetet kavandatud. Siinkohal tuleb märkida, et <u>EKO poolt välja pakutud lämmastikubilansi ja/või kasutustõhususe parandamise meede aitaks vähendada ka N₂O heidet põllumuldadest. Alternatiivse lahendusena võiks kaaluda mineraalse lämmastiku kasutamise piiramise meetet.</u></p>	<p>Mineraalväetiste kasutamise optimeerimiseks on plaanitud KSM lisatoetus täppisviljeluse praktikate rakendamise eest. Lisaks sellele on KSM põhitegevuse nõudena põllumajandusettevõtte säästlikku toitainekasutust soodustava abivahendi kasutamine (nõue sisustatakse, kui vastav tööriist on valmis). Sekkumise "Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud" alla on planeeritud ka erinevad investeeringud kliimamuutuste leevendamiseks.</p>
<p>Turvasmullad</p>	
<p>Turvasmullad sisaldavad märkimisväärses koguses orgaanilisi aineid, mis kuivendamise järel oksüdeerumises põhjustavad CO₂ emissiooni. Mulla- ja veekaitsetoetuse sekkumislehes olev mullakaitse-toetuse peamiseks nõudeks on toetusluse põllu hoidmine kohustusperioodi kestel</p>	<p>Turvasmuldade kaitseks on plaanis lisaks keskkonnatoetusele rakendada ka tingimuslikkuse nõuet (HPK 2), samuti ei maksta toetust turvasmuldade aluste maade lupjamiseks ning lisaks ei saa KSMis kõrgema määraga toetust köögiviljade aluse maa kohta, mis asuvad turvasmuldadel. Leiame, et toetust turvasmuldade kaitseks tuleks rakendada eelkõige seal, kus on nende ülesharimise</p>

<p>rohukamaras. Kuigi vajalik, on selliselt kujul meede kahtlemata ebapiisav mullasüsiniku kadude peatamiseks. Meetme tingimus, mille kohaselt see on suunatud vaid KSM saajatele ja mahetootjatele, on liiga kitsendav. On arusaamatu, miks näiteks üksnes ÜPT taotlejaid teraviljakasvatajaid ei soovita stimuleerida tundlikke maid rohumaa alla viima, kuigi see oleks turvasmuldade kaitseks vajalik. Samuti tekitab küsimusi tingimus, mille kohaselt mullakaitsetoetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse põllu kohta, kus põllumassiivi põhimullana on 70–90% ulatuses turvasmullad ja/või vähemalt 70% erodeeritud ja deluviaalmuldade kompleks. Suurte massiivide puhul võib tekkida olukord, et muld jääb üsna suurel alal jätkuvalt kaitseta, kui näiteks 400 ha suurusest põllust on 8% turvasmuld. <u>EKO teeb ettepaneku võimaldada kõigil turvasmuldadel majandavatel põllumajandustootjatel seda meedet rakendada.</u></p>	<p>oht, seda enam, et eelarve on piiratud. Taotleja, kes põllukultuure ei kasvata ja nt vaid hooldab maad, ei ole toetuse saamiseks õigustatud. Eeldame, et valdav osa tootjatest, kes maad harivad, tulevad KSMi taotlema.</p>
<p>Jätkuvalt puudub meetmelehtede hulgast veetaseme tõstmise toetus, kuigi on teada, et turvasmulla kaitseks ja sellelt süsinikuemissioonide peatamiseks ei piisa vaid ala viimisest rohumaaks (kuigi see pisut aitab). PõKa näeb ette põllumajandusmuldade orgaanilise süsinikuvaru säilitamist ja kasvatamist. Minimaalsele lahenduseks oleks siin eelpoolmainitud seadedrenaazi kasutamise toetust viisil, mis hoiab veetaset piisavalt kõrgel vältimaks turba jätkuvat lagunemist. Märgalaviljelus (märgade või taastatud veerežiimiga turbaalade põllumajanduslik või metsanduslik kasutamine) on üks olulisi ja tunnustatud põllumajanduse ning maakasutuse emissioonide vähendamise meetmeid. Ka ÜPP reformipaketi triloogide käigus on jõutud märgalaviljeluse tähtsuse tunnustamiseni ning süsinikusiduvaid praktikaid nagu veetaseme tõstmine soovib ÜPP strateegiakavas Eestil rakendada ka Euroopa Komisjon. Oleme teadlikud, et antud valdkond vajab pikaajalisi uuringuid muldade süsiniku hoidmise ja sidumise potentsiaali, kasvuhoonegaaside bilansi ning saagikuse hindamiseks, saagi kasutuseks, harimisviiside täpsustamiseks ja sellest lähtuvalt toetusmeetmete kavandamiseks. Siiski näitavad erinevad teadusandmed, et turvasmuldadel veetaseme taastamine aitab vähendada kuivendusega kaasnevat turba intensiivset lagunemist ja sellest lähtuvat CO2 emissiooni. 2020. a andmetel 1eraldus kuivendatud põllumaadelt (ca 28 000 ha) 0,6 mln t CO2 ja rohumaadelt (ca 12 000 ha) 0,1 mln t CO2. ELFi läbiviidud analüüsi põhjal leiti, et kuivendatud</p>	<p>Veetaseme tõstmine põllumajandusmaal on abikõlblik tegevus ja seda rakendatakse põllumajandustaristu ja maaparanduslike keskkonnakaitserajatiste sekkumise all.</p> <p>Uuringud/pilootprojektid on samuti abikõlblikud ja neid toetatakse ÜPP SK innovatsioonikoostöö sekkumise all. Selle sekkumise eesmärk on soodustada innovatsioonikoostööd taotlejate ning teadus- ja arendusasutuste ja teadus- ja arendustegevusega tegelevate asutuste vahel, et seeläbi parandada maapiirkonna ettevõtete positsiooni väärtusahelas, suurendada kliima- ja ressursitõhusust ning maandada vastupanuvõimet turu- ja tootmisriskidele, säilitades samas elurikkust ning looduslikest ja kliimaatilistest tingimustest tulenevaid iseärasusi.</p>

<p>turvasmuldade osakaal võib olla ca 77 000 ha 2 , mis läbi võivad andmete täpsustumisel emissioon olla raporteeritust veelgi suurem. EKO teeb ettepaneku välja töötada meetmed uuringuteks ja toetusteks vähemalt pilootprojektide tasemel.</p>	
---	--

Elurikkus

<p>Poollooduslikud kooslused ja teiste rohumaa elurikkus</p>	
<p>Poollooduslikud kooslused (edaspidi PLK, ka pärandkooslused; praktiliselt sama, kuid veidi kitsama tähendusega on viimasel ajal käibele tulnud termin “pärandniidud”) on põllumajanduse elurikkuse ja kõrge loodusväärtusega põllumajanduse keskseks tugisambaks, pakkudes väga mitmesuguseid põllumajandusele vajalikke loodushüvesid tervislikust karjamaast naabruses olevate põldude tolmeldamiseni. Ilma nende säilitamise ja taastamiseta ei ole kestlik põllumajandus ning elurikkuse ja talustaldrikule strateegiate täitmine võimalik. On väga teretulnud, et tänaseks on nende hooldamine saanud Eestis oluliseks põllumajandus-keskkonna meetmeks ja on kavas ka ÜPP strateegiakavas. Siiski on mõned olulised küsimused veel lahtised ja vajavad lahendamist.</p>	<p>Täname tagasiside eest!</p>
<p>Esiteks tuleb taaskord üle korrata, et <u>karjatavad/niidetavad pärandkooslused peaks olema täies ulatuses toetusõiguslikud ka pindalapõhiste otsetoetuste jaoks ja neile tuleb tagada elementaarne kaitse tingimuslikkuse raames (HPK 10)</u>. Teiseks tuleb üldiselt tervitada ja tunnustada tänaseks tehtud tööd PLK toetuse osas. Kolmandaks tuleb seada strateegiakavas piisavalt ambitsioonikas eesmärk ja sellele tagada ka piisav rahastus. Selliseks eesmärgiks, mis on samas ka realistlik, <u>oleks mõistlik seada eesmärgiks vähemalt 50 000 ha hooldatavaid PLK-sid aastaks 2027</u>, mis on kooskõlas pärandniitude tegevuskavaga. Seejuures tuleb arvestada, et pikemas perspektiivis ei ole nimetatud pindala piisav elurikkuse kestlikuks kaitseks ja võimalusel tuleb üritada saavutada suurem hooldatav pind. Eelarve tuleb kavandada selline, et see ei kujuneks takistuseks pindala kasvule.</p>	<p>Oleme jätkuvalt otsimas sobilikku lahendust, et PLKd hõlmata põhisissetulekutoetuse toetusõiguslikeks maadeks. Uue perioodi sekkumisleht on koostatud eeldusel, et PLKd on põhisissetulekutoetuse õiguslikud. 50 000 ha ja suurema pindalalise eesmärgi seadmine PLK-de hooldamiseks on ambitsioonikas, aga sõltub ennekõike pärandniitude taastamise rahastamisest. Kuna PLK hooldamise toetuse eelarve uuel perioodil suureneb, on suurema sihttaseme saavutamisel võimalik leida rahastamiseks puhvrit eelarve seest. PLK-de hooldamise rahastamisel lähtume PMK poolt tehtud kulu ja saamata jäänud tulu arvutustest reaalsetes oludes ja eelarvelistest võimalustest.</p>
<p>Täna on jätkuvalt probleemiks väga märgade niitude hooldus, kus põllumajandustootjad ei riski võtta 5-aastast kohustust. <u>Teeme ettepaneku vastava 1-aastase toetusmeetme rakendamiseks strateegiakavas (näiteks ökokavana)</u>.</p>	<p>Väga väikeste ja märgade niitude hooldamise lisatoetuseks otsime lisarahastamise võimalust koos KeM-iga. Üleminekuperioodil 2021. ja 2022. aastal on hooldajatel võimalik võtta üheaastased kohustused. Uue perioodi PLK hooldamise toetuse nõuded on paindlikumad eelmise perioodi omadest, Keskkonnaamet saab anda loa niidu</p>

	hooldamata jätmiseks, kui looduslikud tingimused hooldamist ei võimalda.
Lisaks vajab ühel või teisel viisil lahendust väljaspool kaitstavaid alasid asuvate pärandkoosluste hoolduse korraldus. Samuti tuleb senisest enam tähelepanu pöörata kunagi kultuuristatud, kuid pikalt uuendamata ja vahepeal liigirikkaks muutunud püsirohumaade elurikkuse säilitamisele. Strateegiakava ettevalmistamise käigus on mõlema eelnimetatud probleemi (pärandkooslused väljaspool kaitstavaid alasid ja teised liigirikkad püsirohumaad) lahendamiseks välja pakutud väärtuslike püsirohumaade toetusmeedet. Tegum on olulise meetmega, mida <u>peame vajalikuks kindlasti kavasse sisse kirjutada.</u>	Väärtuslike püsirohumaade sekkumises on uuel perioodil kavas inventeerida ja toetada väljaspool PLK-sid asuvaid pärandniite ja vähemalt 10 aastat uuendamata püsirohumaad, kus on hakanud taastuma looduslik taimestik. Teeme koostööd Tartu Ülikooli ja PKÜ-ga selliste niitude inventuuride läbiviimiseks.
<u>EKO toetab kõiki meetmeid, mis on suunatud loomade karjatamise toetamisele (karjatatava püsirohumaade toetus ja loomade heaolu toetus), kuid need ei asenda väärtuslike püsirohumaade säilitamise meetmeid.</u>	Oleme nõus.
Mosaiikse põllumajandusmaa säilitamine ja intensiivse põllumaa mitmekesistamine	
Kõrge loodusväärtusega põllumajandus hõlmab lisaks pärandkooslustele ka põllumaade mosaiiksust. Mosaiikse põllumajandusmaa kaitse esimesteks sammudeks on tagada nende täielik toetusõiguslikkust (vt. toetusõiguslikkuse kohta käiva peatüki pk 3) ja tagada maastikuelementide kaitse tingimuslikkuse raames (HPK 9).	Vt eespoolseid vastuseid, mis selgitavad toetusõigusliku põllumaa määratlemist ning HPK elementide kaasamist nende arvestusse.
Täiendavad meetmed on siiski vajalikud nii olemasoleva kõrge loodusväärtusega mosaiikse põllumajandusmaa kaitseks kui ka maastikuliselt vaesunud suurte põllumassiivide liigendamise (mis on muuhulgas vajalik ka hanekahjude vähendamiseks) toetamiseks. Vajadust säilitada ja taastada kõrge loodusväärtusega põllumajandusmaad sedastab ka PõKa. Senistes maaelu arengukavades oli mosaiikse põllumajandusmaa temaatika mõneti nõrgalt esindatud, kuid siiski oli seal kiviaedade toetus. Praeguses ÜPP strateegiakava töös ei ole aga kiviaedade toetust välja pakutud, mis teeb mõneti muret.	Kiviaedade toetuse jätkamiseks ÜPP SK töögruppides ettepanekuid ei tulnud, kuid selle asemel kavandame sekkumise "Põllumajandustootjate materiaalsed ja immateriaalsed investeeringud" kaudu ka karjatamist soodustavaid investeeringuid.
Strateegiakava ettevalmistamise käigus on jõutud ökoalade ja ökosüsteemiteenuste säilitamise toetuste meetmelehtedeni. Need tuleb lõpuni välja arendada, hõlmates toetavate tegevuste alla ka kiviaedade ja teiste traditsiooniliste põllupiirete ning servakoosluste säilitamine või taastamine. Kindlasti toetame ökoalade ökokava põhimõtet, mille kohaselt peavad põllumajandusmaa mosaiiksusega seotud elurikkuse kaitseks mõeldud meetmed välistama toetatavatel aladel pestitsiidide kasutamise. Samas ei ole mingit põhjust seal	Saame aru, et karjatamine on loodussõbralikum tegevus kui niitmine või hekseldamine, tagades seeläbi elurikkuse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säilimise. Sellest tulenevalt oleme ökoalade toetuse puhul ette näinud tootmispiirangutena hetkel vaid niitmine ja hekseldamine ning lubanud ökoaladel karjatamist. Ökosüsteemi teenuste sekkumises lähevad kiviaiad, servakooslused, PLKd ja maastikuelemendid arvesse ökosüsteemi teenustega kaetud protsendi määra arvutamisel põllu kohta.

<p>keelata karjatamist, nagu praegu on kahetsusväärse kombel jätkuvalt ökoalade ökokavas kirjas. Karjatamine nendel aladel on elurikkuse jaoks pigem kasulik ega ole vastuolus ühegi õigusaktiga.</p>	
<p><u>Kindlasti vajame ÜPP strateegiakavas piisavalt rahastatud meetmeid nii tänase mosaiikse põllumajandusmaa säilitamiseks kui ka monotoonsete põllumassiivide liigendamiseks ja neil elurikkuse taastamiseks.</u> Sellel oleks lisaks avalikule kasule ka otsene kasu põllumajandustootjatele paranenud tolmeldamise, bioloogilise kahjuritõrje ja hanekahjustuste vähendamise kaudu.</p>	<p>Mosaiikse põllumajandusmaa säilitamist ja suurte põllumassiivide liigendamist toetavad erinevates sekkumistes 6-12 m laiused rohumaaribad, ökokavade ökoalad, mesilaste korjealad.</p>
<p>Tolmeldajate kaitse</p>	
<p>Looduslike tolmeldajate kaitseks oleks vaja täiendavaid meetmeid. Pakutav tolmeldajate tugiala meede on liiga kitsalt sihitud kodumesilaste kaitseks, kuigi selles sisalduv pestitsiidide kasutamise keeld on kahtlemata teretulnud ja aitab ka looduslike tolmeldajaid. Leiame, et meede peaks olema rakendatud kas üleriigiliselt või soositud just neis piirkondades, kus tolmeldajatel napib toidubaasi (nt pärandniite).</p>	<p>Tolmeldajate tugiala sekkumine on nimetatud ümber mesilaste korjealaks. Nõustume, et see on suunatud ennekõike meemesilastele, ehkki samal ajal toetab õitsevate ribade rajamine ka looduslike tolmeldajaid. Tõenäoliselt on see meede populaarsem piirkondades, kus asuvad suured rapsipõllud, kuna peale rapsi õitsemise lõppemist ei ole nendes piirkondades mesilastel hiljem piisavalt toitu. Samuti toetavad tolmeldajaid tootmispiiranguga alad ökokavades, rohumaaribad ja hilisem niitmise algusaeg mitmetes sekkumistes.</p>
<p>Linnustiku kaitse</p>	
<p>Linnustiku kaitseks pakutud meetmed on kahetsusväärse viisi strateegiakava ettevalmistamise käigus ära kadunud. Ilma suunatud meetmeteta ei ole võimalik PõKa-s sätestatud põllulinnuindeksi mõõdiku sihttasest. <u>EKO peab vajalikuks vähemalt hilise niitmise ökokava(de) sisseviimist vastavalt varem esitatud ettepanekutele.</u> Hilise niitmise meetmel võiks olla kaks taset (1) kogu rohumaal hiline niitmine alates 1. augustist; (2) rohumaal ühe osa (2- 5 ha rohumaal puhul 0,5-1 ha; üle 5 ha rohumaal puhul vähemalt 2 ha) hiline niitmine alates 1. augustist. Tõsiselt tuleks kaaluda ka külvamata laikude ökokava rakendamist. EKO nõustub PRIA väitega, et külvamata laikude olemasolu kontrollimine kaugseire abil ei ole praegu võimalik, ent kogu kontrolli taandamine kaugseirele on põhimõttelises vastuolus ÜPP toetuste eesmärgipäraseks muutmisele. Liati saab antud meetmete rakendamist lihtsasti kontrollida drooni abil.</p>	<p>Otsime koos PRIAga kontrollimeetmete osas lahendusi. Külvamata laike on plaanis rakendada pilootprojektina LIFE-IP projekti „ForEst & FarmLand“ raames uuringute eesmärgil. Väärtuslike püsirohumaade sekkumises on lisatasu hilisema niitmise algusaja eest, ka PLKdel võib Keskkonnaamet määrata hilisema niitmise algusaja. Ökoaladel on niitmine ja hekseldamine keelatud, karjatatavate püsirohumaade sekkumises on ala üle niitmine lubatud pärast 1. septembrit. Koolitustel ja nõustamisel toonitatakse, kui oluline on niita võimalikult linde ja pisiimetajaid säästvalt. Kaudselt toetavad linde kõik maastikuelemendid, servaalad, puudesalud jms, mis pakuvad elupaika putukatele, kes omakorda on lindudele toidubaasiks. Hilisem niitmine või niitmise keeld võimaldab seemnetel valmida, mis jällegi parandab lindude toitumise võimalusi. Karjatamise soodustamine suurendab loomade arvu ja seeläbi putukate arvu ning on linnusõbralikum praktika kui niitmine. Puudesalude rajamine suurendab sobivate pesitsuskohtade arvu.</p>
<p>Pestitsiidid</p>	
<p>Kuivõrd mõõn turustatud pestitsiidide kasvutrendis osutus ajutiseks, tuleb sedastada, et täiendavad meetmed pestitsiidide kasutuse ohjeldamiseks on vajalikud selleks, et täita PõKa ettevalmistamise käigus kokku lepitud eesmärk mitte suurendada põllumajandusmaal kasutatavat taimekaitsevahendite kogust. Seetõttu on kahetsusväärne, et kõik</p>	<p>Pestitsiidide kasutamist oleme keelanud või piiranud mitmete sekkumiste kaudu, millest kõige laiapõhjalisem on ökoalade ökokava. Samuti soodustame täppisviljeluse praktikate kasutamist ja vastavate investeeringute läbiviimist. Lisaks toetame 25% mahemaa saavutamise eesmärki mahepõllumajandustootjatele suunatud sekkumiste</p>

<p>ettepanekud pestitsiidikasutuse ohjamiseks ette pandud meetmete osas on "mittekontrollitavatena" kõrvale heidetud. Teeme ettepaneku vastavad meetmed strateegiakava jaoks välja töötada. <u>EKO seisukohalt on kõige lihtsam ja tegelikult ka kontrollitav meede pestitsiidivabade põllumaade ökokava.</u></p>	<p>sihttasemete määramisel, mis samuti avaldab pestitsiidide kasutamise vähendamisele positiivset mõju.</p>
<p>Geneetilised ressursid (põlistõud ja -sordid)</p>	
<p>Tegemist on olulise osaga põllumajandusega seotud elurikkusest, mistõttu EKO tervitab vastavate meetmete väljatöötamist strateegiakava jaoks. Peame tervitatavaks, et uuel perioodil on kavas rakendada lisatoetust aktiivses paljunemises kasutatavate loomade eest. Samas peame mõneti küsitavaks osa toetuste sidumist jõudluskontrolliga, sest antud meetme eesmärk on eelkõige geneetilise mitmekesisuse säilitamine. <u>Seega peaks lisatoetused eelkõige aitama kaasa sellele, et populatsiooni efektiivne suurus oleks piisavalt suur ja genofond säiliks.</u></p>	<p>Mitmed aretusühingud on teinud sekkumise väljatöötamise käigus ettepaneku toetada enam jõudluskontrolli tegemist ohustatud tõugu loomade puhul. Oleme põhjendused lisanud ka sekkumislehte: „Jõudluskontroll näitab, et täkk on käsitletav või hinnatud vastavalt aretusprogrammile. Loomapidaja, kes osaleb jõudluskontrolli läbiviimises, panustab aktiivsemalt töu aretusse. Aretusühing saab jõudluskontrolli kaudu andmeid loomade põlvnemise ja toodangu kohta, saadav info on vajalik aretustegevuse suunamiseks ning põlvnemisandmete säilitamiseks. Jõudluskontroll on loomapidaja jaoks lisatöö ning seepärast tuleks tootjaid motiveerida seda tegema. Peamiselt tehakse jõudluskontrolli neis karjades, kus tegeletakse aktiivselt loomade paljundamisega, sellised karjad tagavad puhtatõuliste järglaste tootmise ja seeläbi töu säilimise.“</p>

Natura 2000 toetused

<p>Natura 2000 toetus metsamaale on kahtlemata oluline, kuid peame vajalikuks selle täpsemat sihitamist: <u>toetuse tasemed peaksid sõltuma alal kehtivate piirangute rangusest ning välistada tuleb puisniitude ja -karjamaade kasutusest välja langemist soodustavat poolloodusliku koosluse toetuse asendamist Natura 2000 metsatoetusega.</u></p>	<p>ÜPP strateegiakava metsanduse töörühmas arutati Natura 2000 erametsatoetuse täpsemat sihitamist. Leiti, et hetkel on käimas Life IP pikaajaline projekt ForEst & FarmLand, mille eesmärk on erametsatoetuste kaasajastamine looduskaitsete piirangutega aladel. Loodame saada projektist vajalikku sisendit, mida tulevikus saaksime rakendada toetuskeemi kaudu. Ettevalmistaval perioodil jätkame kehtiva süsteemiga.</p> <p>Täiendasime sekkumislehte, et toetust ei saa taotleda keskkonnaregistrisse poolloodusliku kooslusena kantud maa kohta. Selleks tuleb kanda puisniit ja -karjamaa keskkonnaregistrisse. Poollooduslike koosluste hooldamiseks saab toetust taotleda sekkumisest „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“.</p>
<p>Ühtlasi uurime, kas Natura 2000 toetust põllumajandusmaale strateegiakavas ei rakendata? Vähemalt ei õnnestu vastavat meetmelehte ministeeriumi kodulehel leida. Oleme nõus, et senisel kujul see toetus ei ole kuigi täpselt sihitud, kuid kujutab siiski endast vajalikku tasandust konkurentsitingimustes Natura 2000 alal majandavatele põllumajandustootjatele.</p>	<p>Natura 2000 toetust põllumajandusmaale ei ole uuel perioodil kavas rakendada. Arvestades eelarvepiiranguid, on mõistlikum vahendeid kasutada suurema mõjuga sekkumiste finantseerimiseks.</p>

Investeeringud

<p>Investeeringud põllumajandustaristusse. Käesoleval hetkel ei õnnestu meetmelehelts leida nõuet, et toetatava tegevuse tagajärjel ei tohi vete seisund halveneda. Samuti teeb muret, et lubatud on rekonstrueerimine või uuendamine, kui turvasmuldade osakaal ei ületa 50%, mis on päris kõrge künnis. <u>Peame vajalikuks selget sõnastatud nõuet mitte halvendada keskkonnaseisundit, eelkõige välistada negatiivne mõju Natura 2000 aladele, veekogudele ja mulla süsinikule.</u> Lisaks teeme ettepaneku määratleda selle meetme all toetusõigusliku investeeringuna ka veerežiimi taastamine looduslike tingimustega sarnaseks või ennistamine turvasmuldadel.</p>	<p>Kuivendamise toetamisega turvasmaadel ei tõsteta kuivendusintensiivsust, seetõttu leiame, et 50% piirang on asjakohane. Maaparandussüsteemi puhul peab arvestama kogu maaparandussüsteemi maa-alaga ja maaparandussüsteemi tervikliku toimimisvõimega, kuivendussüsteem ise ei pruugi paikneda ainult turvasmuldadel. Pikemalt oleme andnud selgituse turvasmuldade osakaalu kohta 5.11.2020 juhtkomisjoni protokollis ja juhtkomisjoni liikmete ettepanekute vastustes.</p> <p>Veetaseme tõstmine põllumajandusmaal on abikõlblik tegevus ja rakendatakse EE1 põllumajandustaristu ja EE 5 maaparanduslike keskkonnakaitserajatiste sekkumiste kaudu. Veetase tõstmine ei ole vajalik üksnes alade taastamiseks looduslike tingimustega sarnaseks, vaid üha rohkem, kus see on tehniliselt võimalik, jätkusuutliku põllumajandusmaa kasutamise eesmärgil.</p> <p>Täiendasime sekkumislehte, et toetatav tegevus ei tohi halvendada keskkonnaseisundit.</p>
<p>Keskkonnakaitsemaaparandusrajatised. EKO toetab kindlasti seda meedet ja <u>peame väga oluliseks, et see saaks piisavalt rahastatud</u></p>	<p>Teadmiseks võetud, ka meie peame seda oluliseks sekkumiseks.</p>
<p>Metsamajanduse maaparandusinvesteeringud. Meetmes tuleb lugeda positiivseks nõuet, et Natura 2000 võrgustiku alasid ei tohi negatiivselt mõjutada. Samas on võimalus kasutada meedet raba või siirdesoo kasvukohatüüpides (kuni 30%) otseses vastuolus vee- ja kliimapolitiika eesmärkidega. EKO peab vajalikuks mitte lubada nimetatud meetme vahendite kasutamist raba või siirdesoo elupaikades ega kusagil mujal turvasmuldade ja turvastunud muldadega metsades.</p>	<p>Maaparandussüsteemi puhul peab arvestama kogu maaparandussüsteemi maa-alaga ja maaparandussüsteemi tervikliku toimimisvõimega, kuivendussüsteem ise ei pruugi paikneda ainult turvasmuldadel. Sekkumises ei toetata uue kuivendussüsteemi rajamist, mis on palju suurema keskkonnamõjuga tegevus, kui kavandatud tegevused sekkumislehes.</p> <p>Sekkumislehe tingimus on saavutatud huvigruppide kompromisskokkuleppena, leidmaks tasakaalu metsade majandamise ja keskkonnanäesmärkide vahel, et tagada olemasolevate kuivendussüsteemide toimimisvõime tingimuses, kus kuivendussüsteem paikneb valdavalt teistes kasvukohatüüpides. Meetme tingimuste koostamisel on arvestatud keskkonnakaitseliste aspektidega.</p> <p>Keskkonnakaitseliste maaparandusrajatisete sekkumises on võimalused loodud leevendusmeetmete (leevendusveekogu, settebassein, puhastuslodu) kasutamiseks metsakuivenduse tegevuste korral.</p> <p>Uuringu kohaselt on metsakuivendusel teatud kasvukohatüüpides positiivne kliimamõju, kuivendatud siirdesoo ehk kõdusoo puistud on kliima jahendajad, puistu tootmine kompenseerib süsihappegaasi lendumise atmosfääri kõdusookuusikute ja kõdusoomännikute puhul. Kaasikute mõju jäi neutraalseks¹.</p>
<p>Meede "Metsa süsiniku sidumise ja kliimamuutuse leevendamise võimekuse</p>	<p>Sekkumisse on koondatud eri metsanduslikud tegevused, millel on pigem positiivne mõju süsiniku sidumisele ja</p>

¹ "Süsiniku ja lämmastikuringe muudetud veerežiimiga metsades (1.05.2013–30.04.2016)", Ülo Mander, Tartu Ülikool, Loodus- ja tehnoloogiateaduskond, Tartu Ülikooli Ökoloogia- ja Maateaduste Instituut, Tartu Ülikool, Loodus- ja täppisteaduste valdkond, ökoloogia ja maateaduste instituut.

<p>suurendamine” on oma ülesehituselt tavapärase metsamajandusliku investeeringu meede, mille sidumine kliimaeesmärkidega on eksitav. <u>EKO peab vajalikuks nimetada see meede ümber tegelikkusele vastavaks (näiteks “investeeringud erametsamajanduse toetuseks”)</u> ning eemaldada selle eesmärkide ja mõõdikute alt kliima- ja keskkonnapoliitikaga seonduvad või muuta meede selliseks, et see tõesti süsiniku sidumisesse tõhusalt panustaks.</p>	<p>kliimamuutustega kohanemisele. Näiteks metsataimlatesse tehtavad investeeringud, millega kaetakse Eesti erametsades vajak Eesti tingimustesse sobivate metsataimede järel. Metsakahjustuste ennetusvõtete kasutamine ja metsakahjustuste likvideerimine toovad kaasa tervema puistu ja kahjustatud mets taastub kiiremini, mis omakorda aitab paremini süsinikku siduda. Ka hooldusriietel on pikaajalises vaates positiivne mõju kliimamuutustega kohanemisele. Metsahooldus annab kasvuruumi tervematele ja tugevamatele puudele, mille juurestik on suurem ning mille tõttu on puistu vastupidavam kliimamuutusega kaasnevatele ekstreemsetele ilmastikuoludele. Hooldatud metsast ja kliimamuutustele vastupidavas metsas saab tulevikus enam hea kvaliteediga puitu, mida kasutada pikaajalistes puittoodetes. Puidus ladestunud CO2 kogusest tulenevast mõjust on oluline ka asendusefekt, kuna puitu saab kasutada raua, betooni jt. materjalide asemel.</p> <p>Eeltoodust lähtuvalt Teie ettepanekuga me ei arvesta, küll aga täpsustasime sekkumise nime. Samuti teeme sekkumislehes viite EE8, et tegevustega panustakse EE8 eesmärkide saavutamisse.</p>
--	--

Tootmisega seotud otsetoetused

<p>EKO on jätkuvalt seda meelt, et tootmisega seotud otsetoetusi tuleb rakendada keskkonnanäesmärkide teenistusse. Teeme taaskord ettepaneku maksta tootmisega seotud toetusi kogu mahetoodangule, nii looma- kui taimekasvatusele.</p>	<p>Võtame teadmiseks. Põllumajandustootmisega seotud otsetoetused on kõigile, kes kasvatavad toetatavaid kultuure või põllumajandusloomi ning mahepõllumajandustootjad saavad toetust samadel alustel nagu tavatootjad. MEM on seisukohal, et antud sekkumiste raames ei ole vajalik kuidagi mahe ja tavatootmist omavahel eristada. Mahepõllumajandusliku tootmise eest on aga võimalik eraldi taotleda mahepõllumajandustoetust. Seda toetust antaksegi edaspidi vaid mahepõllumajandustootmise nõuete järgimise eest ja lisanõudeid selles ei ole.</p>
<p>Tootmisega seotud loomakasvatuse toetuste juures kordame oma muret seoses praegu avalikult leitavates sekkumislehtedes leitavate mahu “lagedega”: ammlehma ning ute- ja kitsekasvatuse toetuste puhul on “laed” (vastavalt 25 ja 100 looma) liiga madalad, samas piimalehma kasvatuse jaoks pakutud 400 looma määr on ilmselt liiga kõrge. EKO leiab, et töörühmas arutatud “laed” on märksa asjakohasemad.</p>	<p>Seotud toetused on uuel perioodil erinevad praegusest perioodist selles osas, et toetuse maksmisel ei saa loomakasvataval piiravaks teguriks loomade arvu suurenemine karjas. Mis puudutab loomatoetuste lagede paika panekut, siis oleme tuginenud FADN andmetele. Kõikide karjade esimeste loomade toetamine, mis oli ka töögrupis toimunud arutelude üldiseks seisukohaks, tagab teatud mahu toetuse kõikidele tootjatele ilma, et see piiraks ettevõtte arengut - puudub oht toetusest ilma jääda kui karja suurus kasvab. Samuti ei moonutata ka sektoriseseid protsesse, näiteks karjade vastavusse viimine toetusõigusliku suurusega (kunstlik jagamine, suurendamine jne). Hetkel on veel kaalumisel, kas lähtuvalt karja suurusel diferentseerida toetuse suurust, et soodustada rohkem väiksemaid loomapidajaid.</p>

Toetuste jagunemine erineva suurusega põllumajandustootjate vahel

Eesti põllumajandussektor on üks kontsentreeritumaid Euroopa Liidus, millega seoses on ka toetuste jagunemine kasusaajate vahel üks ebavõrdsemaid. Teisisõnu on meil suhteliselt rohkem suuri tootjaid, kelle kätte koondub ka suur osa toetustest. Nagu nähtub viimasest põllumajanduse, kalanduse ja toiduainetööstuse ülevaatest, koondub põllumajandus jätkuvalt üha suurematesse üksustesse. Euroopa Komisjon soovib Eestil enam tähelepanu pöörata väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamisele. See soovitus on kindlasti mõttekas ka keskkonna seisukohast, sest tootmise liigne kontsentreerumine tekitab kahtlemata suuremaid õhu ja vee saastumise riske ning väiksemate tootjate tegevuse lõpetamine ohustab kõrge loodusväärtusega põllumajandusmaade jätkusuutlikkust. Peame vajalikuks otsetoetuste - nii tootmisest lahtiseotud kui ka tootmisega seotute - puhul jälgida, et need tagaksid väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete elujõu. Otsetoetuste puhul võib eeltoodud põhimõttest teha erandi vaid ökokavadele, sest need on ühtviisi vajalikud nii väiksemate kui suuremate tootjate puhul. EKO toetab ka väikeste põllumajandustootjate arendamise meedet ja peab vajalikuks sellele piisava eelarve kavandamist.

Uue perioodi sekkumiste kujundamisel oleme suunanud oma tähelepanu ka väiksematele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Sestap oleme analüüsinud ja hinnanud vajadust loomatoetuste ülem- ja alampiiri paika panemisel. Selleks oleme lähtunud majanduslikest, sotsiaalsetest ja keskkonnanäitajatest. Kuna uuel perioodil pole fikseeritud kindlat karja suurust, vaid makstakse teatud loomade arvuni, siis sellega toetakse ka väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid.